

УДК 371.2: 378

DOI:

Віра Вихрущ, доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки та соціального управління
Національного університету "Львівська політехніка"
Юрій Козловський, доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та соціального управління
Національного університету "Львівська політехніка"

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ІМПЕРАТИВИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ КАНАДИ

У статті охарактеризовано стратегії розвитку університетської освіти Канади на федеральному та провінційному рівнях, її реалізацію у контексті неперервної освіти. На державному рівні визначено чотири основні імперативи неперервної освіти: навчання і розвиток у період раннього дитинства; система освіти, що охоплює від початкового до рівня середньої загальноосвітньої школи; професійна освіта; навчання дорослих та розвиток умінь і навичок. На регіональному рівні на основі комплексного поєднання основних імперативів із ініціативами та програмами інших міністерств й провінційного уряду університети пропонують комбіноване навчання (в аудиторії і на виробництві), додаткові програми: базової освіти дорослих, розвивальної освіти, виробничого учнівства, технічної та фахової підготовки, програми неперервної професійної освіти, підготовчі програми для вступу до університету; однорічні сертифіковані та дворічні дипломовані програми підготовки за різними напрямками, інтегровані програми із отриманням диплома коледжу та університету. Проблемою для університетської освіти є визнання та оцінювання попереднього навчання.

Ключові слова: неперервна освіта Канади; імперативи освітньої політики Канади; федеральний та регіональний рівень освітньої політики Канади; університетська освіта; конструктивне освітнє середовище.

Лит. 7.

Vira Vykhruhshch, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor of the Pedagogics and Social Management Department of
Lviv Polytechnic National University
Yuriy Kozlovskiy, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Associate Professor, Head of the Pedagogics and Social Management Department of
Lviv Polytechnic National University

REGIONAL FEATURES OF UNIVERSITY EDUCATION AND IMPORTANCE OF CANADA'S INTEGRATED EDUCATIONAL POLICY

The article describes the strategies of university education at the federal and provincial levels, its implementation in the context of continuing education. At the state level, there are four main imperatives of continuing education: learning and development in the early childhood; a system of education that covers primary to secondary education; professional education; an adult education and skills development. Among the goals of public education policy in Canada is the provision of opportunities for continuing education, training opportunities for professional functioning and ensuring the coordination of adult education programs at the national level. The management of university education is based on an integrated combination of basic imperatives with the initiatives and programs of other ministries and provincial government. At the regional level, collegial national forums coordinate the creation of a constructive environment through a variety of mechanisms and reporting to the community of Canada and the international community.

Universities offer combined training (in the classroom and at work), additional programs: basic adult education, advanced education, industrial training, technical and vocational training, continuing vocational education programs, preparatory programs for entering the university; one-year certified and two-year diploma programs in different fields, integrated programs that culminate in obtaining a college and university diploma. Universities offer curricula for initial and postgraduate vocational education, certification programs, including distance learning. The problem for university education is the recognition and assessment of prior learning.

Keywords: Continuing education of Canada; the imperatives of Canadian educational policy; federal and regional education policy of Canada; University education; constructive educational environment.

Загальна постановка проблеми. сьгоднішній день в Канаді налічується близько Канада займає друге місце в світі після 90 університетів, які відповідають високим Сполучених штатів за якістю освіти. На світовим і загальнодержавним стандартам.

Канадські приватні і державні університети складаються з коледжів і університетів. Між коледжами та університетами є відмінності, але існує і тісний взаємозв'язок, який забезпечують загальнодержавні та регіональні органи, а також Асоціація університетів і коледжів Канади, Канадська університетська служба за кордоном, Канадське бюро міжнародної освіти, рада міністрів освіти Канади, Канадське агентство міжнародного розвитку, Мережа освітніх центрів Канади. Досвід діяльності університетів Канади в контексті неперервної освіти і основних імперативів освітньої політики країни може бути основою для реформування вищої освіти в інших країнах.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Проблема розвитку неперервної освіти у високорозвинених країнах світу завжди була предметом наукового і практичного інтересу педагогів. Зарубіжні та вітчизняні науковці досліджували неперервну освіту (К. Barker, B. Copeland, R. Dave, E. Faure, T. Knighton, D. Levinson, O. Барабаш, O. Гулай, Ю. Деркач, Т. Десятов, І. Зязюн, Г. Кулисевич, Т. Кучай); неперервну професійну освіту (Н. Авшенюк, Н. Бідюк, Г. Воронка, М. Лещенко, Н. Муқан, Н. Ничкало); неперервну освіту іммігрантів (Н. Бугасова, І. Рудницька-Юрійчук); вищу освіту у зарубіжжі (С. Кнаппер, D. Portman, K. Zeman); вищу освіту Канади (О. Ельбрехт, Л. Карпинська, В. Павлюк); полікультурну освіту у Канаді (В. Погребняк, О. Слоньовська). Однак дослідження особливостей університетської освіти у Канаді у контексті імперативів неперервної освітньої державної і регіональної політики не здійснювалося.

Формування мети статті – визначення регіональних особливостей університетської освіти Канади у контексті імперативів неперервної освітньої політики країни.

Вклад основного матеріалу. Відповідно до дослідження, проведеного Організацією з економічної співпраці та розвитку у 2002 р., було зафіксовано недостатній рівень координації навчальних програм для дорослих у Канаді між федеральним і провінційними урядами, державним та приватним секторами, а відсутність національного форуму освіти дорослих визначається однією із основних перешкод у розвитку системних, ефективних універсальних ініціатив неперервного навчання [7]. З огляду на це у 2004 році як результат низки ініціатив та обговорень на національному рівні, було створено Канадську раду з навчання (Canadian Council on Learning), що координує діяльність мережі

закладів у різних провінціях і територіях країни із основним завданням – забезпеченням можливостей для неперервного навчання, серед яких *Центр освоєння знань та праці в провінції Онтаріо* (Work and Learning Knowledge Centre), що налічує майже 90 організацій і був створений з метою забезпечення можливостей навчання для фахового функціонування і на основі професійної діяльності, перспектив успішного розвитку кар'єри за допомогою визначення потенціалу навчання на робочому місці, а також його використання для інформування потенційних споживачів; *Центр освоєння знань для дорослих в Атлантичному регіоні* (Adult Learning Knowledge Centre), членами якого є 52 організації, що був створений з метою забезпечення координації програм освіти дорослих на національному рівні. У Канаді функціонує федерально-провінційний форум міністрів з питань імміграції, а також Рада міністрів освіти Канади (Council of Ministers of Education Canada – CMEC), що є найбільш інституалізованим міжурядовим форумом.

“Урядові документи, звіти міжнародних та громадських організацій є одними із ресурсів, які відображають політику держави” [3, 65]. На основі документа, прийнятого Радою міністрів освіти Канади у 2008 р. “Освічена Канада 2020” (Learn Canada 2020), провінційні міністерства освіти створили інтегровані системи неперервної освіти, що охоплюють навчання дорослих, розвиток умінь і навичок, а також налагоджують міжурядову співпрацю на основі застосування національного підходу до розвитку людського потенціалу. У Спільній декларації “Освічена Канада 2020” визначено чотири основні імперативи неперервної освіти: навчання і розвиток у період раннього дитинства (забезпечення доступу до високоякісної освіти в ранньому дитинстві та підготовки до навчання в школі); система освіти, що охоплює від початкового до рівня середньої загальноосвітньої школи (забезпечення навчальних можливостей для учнів шкільного віку з метою розвитку вмінь і навичок грамотності, арифметичної й наукової компетентності світового рівня); професійна освіта (збільшення кількості студентів, що навчаються у системі професійної освіти, за допомогою підвищення якості освітніх послуг, доступності професійної освіти); навчання дорослих та розвиток умінь і навичок (розвиток доступної, диверсифікованої, інтегрованої системи навчання дорослих, розвитку умінь та навичок, що здатна пропонувати освітні послуги канадцам відповідно до їхніх потреб) [5]. Окрім цього, у

документі визначено основні загальні сфери діяльності, а саме: розвиток письменності; розвиток освіти корінного населення; формування життєздатності системи професійної освіти; міжнародне і національне; розвиток мовної освіти; розвиток програм оцінювання навчальної діяльності та показників діяльності; розробка дослідницької стратегії та бази даних про освіту [5].

Варто зауважити, що стратегія розвитку освіти, прийнята Радою міністрів освіти Канади, реалізується на усій території країни. Про це свідчать результати різноманітних досліджень. Політика та законодавство провінцій Канади щодо розвитку неперервної освіти відображені у низці законів, стратегій, планів дій, бюджетів. Розвиток неперервної освіти, відповідальність за яку покладається на департамент/міністерство освіти провінції чи території, відбувається у комплексному поєднанні із ініціативами та програмами інших міністерств, а подекуди й провінційного уряду загалом.

У Канаді функціонує 163 університети та 183 коледжі й інститути. Окрім того, функціонують ще 68 інституцій університетського рівня та 51 рівня коледжу, в яких програми підготовки фахівців певних спеціальностей акредитовані на основі провінційної програми забезпечення якості університетської освіти [2].

У кожній провінції університетська освіта має свою специфіку за змістом, загальним спрямуванням та організацією. Зокрема, до системи професійної освіти у провінції Альберта належать університети, коледжі, програми виробничого учнівства, технічні інститути, приватні навчальні заклади, що забезпечують фахову підготовку. Окрім того, до цієї системи належать ще й 83 центри навчання дорослих, які працюють на громадських засадах [1] і за різними програмами. Наприклад, Університет Альберти (University of Alberta) Університет Калгарі (University of Calgary), Університет Лесбрідж (University of Lethbridge) пропонують стаціонарне навчання, а Університет Атабаска (Athabasca University) – дистанційне. В університетах провінції Альберта пропонується навчання за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавра, магістра, доктора, а також освоєння найрізноманітніших галузей наукового знання. Це також потужні науково-дослідні та інноваційні центри, які мають налагоджені стосунки із представниками бізнесу й промисловості, що дає їм можливість здійснювати наукові дослідження відповідно до потреб господарства провінції й впроваджувати їх у практику підприємств.

Підготовка до університетської освіти

цілеспрямовано здійснюється у окремих провінціях Канади. До системи професійної освіти провінції Альберта належать 20 коледжів, два технічні та один спеціалізований інститути. Ці навчальні заклади можуть пропонувати: однорічні навчальні програми з отриманням сертифіката про їх завершення; дворічні навчальні програми з отриманням диплома, що забезпечує можливість вступу на навчання до університету; навчальні програми практико-орієнтованої підготовки (applied degree program), що передбачають трирічне навчання та однорічну оплачувану практику на підприємстві; навчальні програми бакалаврату; навчальні програми виробничого учнівства. Окрім того, такі навчальні заклади мають навчальні програми неперервної професійної освіти, беруть активну участь у проведенні спільних із університетами науково-дослідних розвідок [1].

Територія Нунавут має тільки один навчальний заклад, що пропонує програми професійної освіти – Нунавут Арктик Коледж (Nunavut Arctic College) у складі трьох кампусів та майже 24 навчальних центрів. Окрім підготовчих програм для вступу до університету, сертифікованих і дипломних програм, коледж забезпечує програми освіти дорослих, розвитку грамотності, професійного розвитку тощо. Програми передбачають від восьми тижнів (курси підвищення кваліфікації) до двох років. Однак програми сертифікації та підготовки для вступу в університет зазвичай тривають один рік, а дипломні програми – два. Коледж пропонує також спеціальні курси, тренінги та семінари для працівників різних галузей промисловості на замовлення працедавців.

У провінції Квебек система професійної освіти поділяється на дві підсистеми, де перша представлена коледжами, які забезпечують середньо-спеціальний рівень освіти (між загальноосвітньою школою та університетом).

Територія Юкон забезпечує можливість отримання професійної освіти в Юкон коледжі (Yukon College), програми якого розподілено у п'яти школах: Школі розвитку (School of Access); Школі природничих наук, ремесел і технологій (School of Science, Trades and Technology); Школі здоров'я, освіти та сфери послуг (School of Health, Education and Human Services); Школі гуманітарних наук (School of Liberal Arts); Школі менеджменту, туризму та гостинності (School of Management, Tourism and Hospitality). Варто зауважити, що укладені міжпровінційні угоди дають змогу випускникам коледжу продовжити навчання в університетах провінцій Британська Колумбія та Альберта [1].

Важливою проблемою для університетської освіти є визнання та оцінювання попереднього навчання, яка по-різному розв'язується у провінціях Канади. У провінції Британська Колумбія систему "Визнання та оцінювання попереднього навчання" пропонують 6 університетів, 12 коледжів, 3 інститути та 4 школи. У провінції Альберта для оцінювання знань, умінь і навичок цю систему застосовує 1 університет, 2 університетські коледжі, 16 коледжів та інститутів. У провінції Саскачеван, тільки 2 університети та 1 загальноосвітня школа пропонують послуги з оцінювання попередньо освоєних знань, умінь і навичок, а в провінції Манітоба – 3 університети, 1 університетський коледж. У провінції Онтаріо – це 24 коледжі й інститути; у провінції Новий Брансвік – 4 університети і 1 коледж; у Ньюфаундленд та Лабрадори – 1 університет, 1 коледж; у Нунават – 1 коледж. А в таких провінціях і територіях як Квебек, Острів Принца Едварда, Північно-західні території, Юкон оцінювання знань, умінь і навичок, сформованих в умовах неформального та інформального навчання, є недоступним, оскільки жодна з інституцій не може запропонувати такі послуги населенню. Варто зауважити, що результати оцінювання визнаються низкою освітніх інституцій. У провінціях Канади їх кількість різна: провінція Альберта – 4 університети, 7 університетських коледжів, 16 коледжів та інститутів; провінція Манітоба – 3 університети, 2 університетські коледжі, 4 коледжі та інститути; провінція Нова Шотландія – 10 університетів, 2 коледжі; провінція Новий Брансвік – 4 університети, 2 коледжі; територія Ньюфаундленд та Лабрадор – 1 університет, 2 коледжі; провінція Онтаріо – 23 університети, 28 коледжів та інститутів; Острів Принца Едварда – 1 університет, 1 коледж; Північно-західні території – 1 коледж; Саскачеван – 2 університети, 13 загальноосвітніх шкіл; Юкон – 2 коледжі; Нунавут – 1 коледж [6].

У провінції Британська Колумбія система професійної освіти охоплює 25 державних освітніх інституцій, серед яких: 4 дослідницькі університети: Університет Саймона Фрейзера (Simon Fraser University), Університет Британської Колумбії (University of British Columbia), Університет Північної Британської Колумбії (University of Northern British Columbia), Університет Вікторії (University of Victoria); 4 педагогічні університети; 11 коледжів; 3 провінційні інститути та 175 приватних навчальних закладів. Університет Томпсон Ріверз (Thompson Rivers University) пропонує навчальні програми у вигляді

дистанційного та відкритого навчання [4]. Окрім програм освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра, магістра, доктора, пропонуються й інші навчальні програми, завершення яких не передбачає отримання освітньо-кваліфікаційного рівня. Це програми: базової освіти дорослих, розвивальної освіти (developmental education), виробничого учнівства, технічної та фахової підготовки, а також підготовчі програми для вступу до університету (university transfer program), програми неперервної професійної освіти тощо [1].

У провінції Манітоба до системи професійної освіти належать 4 державні університети, серед яких і франкомовний університет, 1 університетський коледж, 2 англомовні та 1 франкомовний коледжі. Є також 4 приватні навчальні інституції, які здійснюють підготовку у галузі теології та споріднених галузях. Університет Манітоби (University of Manitoba) пропонує навчальні програми за більш ніж 90 напрямками підготовки та трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями. Університет Вінніпегу (University of Winnipeg), Університет Брендона (Brandon University) та університетський коледж Святого Боніфація (Collège universitaire de Saint-Boniface) пропонують програми бакалаврату, а в деяких галузях – магістеріуму.

Вартими уваги є інтегровані програми, що забезпечуються коледжами та університетами провінції у співпраці. Наприклад, Університет Вінніпегу та Ред Рівер Коледж (Red River College) пропонує чотирирічну програму, що завершується отриманням диплома коледжу та університетського диплома бакалавра мистецтв (комунікації) чи бакалавра природничих наук (біологія, хімія, охорона навколишнього середовища). Окрім того, зазначений коледж має свої філіали в різних містах провінції, а також курси неперервної професійної освіти за допомогою дистанційного навчання, телеконференцій, телефонного консультування.

Щодо характеристики системи професійної освіти провінції Новий Брансвік, то зауважимо, що вона є білінгвальною, в якій 32% – франкомовні жителі, 64% – англомовні. До системи належать чотири державні університети, два комунальні коледжі, один спеціалізований інститут, приватні прибуткові та неприбуткові навчальні інституції. Окрім традиційних університетських навчальних програм, Університет Монктону (Université de Moncton) та Університет Нового Брансвіка (University of New Brunswick) пропонують однорічні сертифіковані та дворічні дипломовані програми підготовки за різними напрямками (менеджмент, маркетинг, філологія, державне управління).

Усі університети Нового Брансвіка включають програми дистанційного навчання, використовуючи телекомунікаційні технології та Інтернет-мережу.

У провінції Ньюфаундленд та Лабрадор система професійної освіти складається з Меморіал Університету Ньюфандленду (Memorial University of Newfoundland) та Коледжу Північної Атлантики (College of the North Atlantic), а також 25 приватних навчальних закладів [1]. Як і в інших провінціях, широко поширеними є не тільки традиційні університетські програми освітньо-кваліфікаційних рівнів, але й такі, як от: дво-, трирічні програми, що завершуються отриманням диплома; фахової стаціонарної підготовки із отриманням сертифіката; базової освіти дорослих та розвитку грамотності; особистісного й професійного розвитку; навчальні програми відповідно до інтересів та потреб місцевої громади; розвитку специфічних умінь і навичок відповідно до федеральної програми Департаменту людських ресурсів та розвитку умінь і навичок (Department of Human Resources and Skills Development – HRSDC); практичних досліджень та трансферу технологій; навчальні програми, що пропонуються у співпраці із іншими освітніми інституціями, громадськими та приватними організаціями; курси за інтересами, хобі, майстер-класи, семінари у зручний для відвідувачів час.

У Північно-західних територіях сучасної Канади професійну освіту можна здобути у державному Аврора коледжі (Aurora College), який складається із двох кампусів та 23 навчальних центрів по усій території. Окрім підготовчих програм для вступу до університету (коледж співпрацює із університетами інших провінцій Канади), сертифікованих і дипломованих програм, коледж забезпечує освіту дорослих та програми розвитку грамотності, професійного розвитку, фахової підготовки, консультування, оцінювання рівня знань тощо. Навчальні програми відрізняються тривалістю: від 8 тижнів (виробниче учнівство) до 4 років.

У провінції Нова Шотландія система професійної освіти складається із 11 державних університетів та 1 комунального коледжу. Деякі університети є вузькоспеціалізованими, інші ж пропонують широкий вибір напрямів підготовки за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями [1]. У провінції Онтаріо до системи професійної освіти належать 19 університетів, 24 коледжі мистецького та технологічного спрямування, 3 сільськогосподарські коледжі та школа садівництва; 1 інститут практичної медицини; 17 приватних навчальних закладів із правом

присудження ступенів; 1 військовий коледж; близько 570 приватних коледжів фахової підготовки тощо.

Університети пропонують різноманітні навчальні програми початкової і післядипломної професійної освіти, програми сертифікації, включаючи дистанційне та заочне навчання. В Університеті Оттави (University of Ottawa) і Університеті Лорентіан (University of Laurentian) є навчальні програми двома державними мовами. Університет Торонто (University of Toronto), який налічує майже 50 тисяч студентів, 129 кафедр, має 75 докторських програм, є найбільшим англійським ЗВО та головним дослідницьким й освітнім центром Канади. Університет Ватерлоо (University of Waterloo) – світовий лідер з організації навчання, що проводиться в аудиторіях і на робочому місці, тобто на виробництві. У провінції Квебек складовою системи професійної освіти є мережа університетів (18) із 98 університетськими коледжами. Університет Квебеку (Université du Québec) об'єднує шість університетів, дві спеціалізовані школи та один дослідницький центр. Більшість університетів пропонують традиційні програми бакалавра, магістра, доктора, а деякі, наприклад, Університет Шербрук (Université de Sherbrooke), Інститут високих технологій (Institut de technologie supérieure), Політехнічна школа (École polytechnique), Університет Конкордія (Concordia University), пропонують комбіноване навчання: в аудиторії і на виробництві.

Система професійної освіти провінції Острів Принца Едварда представлений таким чином: Університет Острова Принца Едварда (University of Prince Edward Island), Холленд коледж (Holland College), до складу якого входять 11 навчальних центрів; франкомовний Центр навчання дорослих (Adult Learning Centre) у м. Веллінгтон, а також приватні навчальні заклади [1]. Професійна освіта у провінції Саскачеван забезпечується двома університетами, до складу яких належать університетські коледжі; Саскачеванським інститутом прикладних наук та технологій (Saskatchewan Institute of Applied Science and Technology – SIAST); Саскачеванським індіанським інститутом технологій (Saskatchewan Indian Institute of Technologies); Саскачеванською комісією з питань навчання на виробництві та сертифікації (Saskatchewan Apprenticeship and Trade Certification Commission – SATCC); майже 43 приватними фаховими школами.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У Канаді університетська освіта як компонент неперервної системи представляє

вищу професійну освіту, основним завданням якої є інтеграція особи до ринку праці і сприяння подальшому розвитку; мовну, спрямовану на забезпечення підтримки професійної мобільності, інтеграції та участі іммігрантів у життєдіяльності суспільства, професійного розвитку; розвиток умінь і навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій та різних стратегій університетської освіти. У кожній провінції університетська освіта має свою специфіку за змістом, загальним спрямуванням та організацією. Результатом університетської освіти є реалізація спрямування неперервної освіти на створення конструктивного освітнього середовища, державним пріоритетом є сталий розвиток суспільства, поцінування різноманітності та соціальної когезії. Подальшого дослідження потребує механізм взаємодії державної і регіональної складової у вирішенні проблем університетської освіти задля реалізації державних імператив.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш О. В. Розвиток неперервної освіти у Канаді. Львів, 2013. 107 с.
2. Education in Canada. Toronto: Council of ministers of education, Canada, 2018. 14 p.
3. Guba E. The effect of definition of policy on the nature and outcomes of policy analysis. *Educational leadership*. 1984. № 42(2). P. 63–70.
4. Kolb D., Boyatzis R. *Experiential learning theory: previous research and new directions. Perspectives on cognitive, learning and thinking styles* / [R. Sternberg, L. Zhang (eds.)]. New York: Routledge, 2001. 288 p.

5. Learn Canada 2020. Joint declaration of provincial and territorial ministers of education. CMEC, 15 April, 2008. 3 p.

6. Provincial / territorial reports. Directory of Universities, colleges and schools in the provinces and territories of Canada. URL: <http://www.cicic.ca>. (Accessed 2 Nov. 2018).

7. Thematic review on adult learning. Canada. Country note. OECD, 2012. 56 p.

REFERENCES

1. Barabash, O. V. (2013). *Rozvytok neperervnoyi osvity u Kanadi* [Continuing education in Canada]. Lviv, 107 p. [in Ukrainian].
2. *Education in Canada* (2018). Toronto: Council of ministers of education, Canada. 14 p. [in English].
3. Guba, E. (1984). The effect of definition of policy on the nature and outcomes of policy analysis. *Educational leadership*. No. 42(2). pp. 63–70. [in English].
4. Kolb, D. & Boyatzis, R. (2001). (Eds.) Sternberg, R. & Zhang, L. *Experiential learning theory: previous research and new directions. Perspectives on cognitive, learning and thinking styles*. New York: Routledge, 288 p. [in English].
5. *Learn Canada 2020. Joint declaration of provincial and territorial ministers of education*. CMEC, 15 April, 2008. 3 p. [in English].
6. *Provincial / territorial reports. Directory of Universities, colleges and schools in the provinces and territories of Canada*. Available at: <http://www.cicic.ca>. (Accessed 2 Nov. 2018) [in English].
7. Thematic review on adult learning. Canada. Country note. OECD, 2012. 56 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 24.07.2019

“Той, хто припиняє навчатися, готується жити у світі, якого не існує”.

*Ерік Хорффер
американський філософ*

“Ні мистецтво, ні мудрість не можуть бути досягнуті, якщо їм не вчитися”.

*Демокрит
давньогрецький філософ*

“Тому, хто не шукає дороги – її не покажуть. Постукай – і двері доли відчиняться!”

*Омар Хайям
перський поет, математик, філософ, астроном*

